

Uredništvo i uprava
ZAGREB, MASARYKOVA 28a
Telefon 67-80

Uredništvo in uprava
za Slovenijo in slovenski del
Juljske Krajine
LJUBLJANA, Erjavčeva 4a

ISTRA

Narod, koji se odrece ma i jedne
stoppe krvlju i znojem otaca svo-
jih natopljene zemlje nije dostojan
jan da se nazivlje narodom

PROŠLI DANI

bili su, što se tiče međunarodne politike, ispunjeni mnogim važnim i upravno zanimljivim događajima, što u ostalom od nekoga vremena vrijedi kao pravilo. Međunarodna politička kronika nije doista bila nikada bogatija ovako iznenađenim događajima od kako velike važnosti. Značenje i dalekošćnost tih događaja mogli će se pravilno ocijeniti tek nakon stonovite vremenске distancije, kad budu vidljivi i daljnje posljedice kojima će nesumnjivo uroditi sve te promjene, koje su izvršene ili su još u toku. Svakako jasno je, da proces, koji je započeo na u rujnu prošle godine, kad je formalno započeo sadanji svjetski rat, već nekoliko godina prije toga, nije još nikako završen, a ne bi se — po našem mišljenju — moglo reći ni to, da se nalazi u završnom stadiju.

S toga gledišta valja prosudjivati sva pojavu, koje se odigravaju na evropskoj ratnoj i diplomatskoj pozornici, od kojih ćemo neke u ovom kratkom pregledu registrirati.

*

U prvom redu istaknemo njemačko-francusko i francusko-italijansko primirje, koje je potpisano u šumi u Compiègneu još 22 prošloga mjeseca odnosno u villi Rosetta kraj Rima dan-dva kasnije, ali su mirovni uvjeti objavljeni nekoliko dana iza toga.

Francusko-njemačkim primirjem obvezala se francuska vlada na obustavu borbe na čitavom svom teritoriju, u Francuskoj i svim svojim posjedima, kolonijama, protektoratima i mandatskim područjima, na kopnu, moru i u zraku. Svoju vojsku, mornaricu i avijaciju mora Francuska demobilizirati. Od toga se izuzimaju čete i brodovi, koji su potrebni za čuvanje reda i zaštiti teritorija, na kojemu vrši vlast francuska vlada. Nad većim dijelom Francuske i čitavom atlantskom obalom vrši vlast njemačka okupatorska oblast. Njemačke okupatorske oblasti dobivaju na okupiranom zemljištu sav ratni materijal i ratno oružje u svoje ruke, a nad oružjem i materijalom u dijelu Francuske, koji je pod francuskom vladom, imaju pravo kontrole, a i konfiskacije to-pova, tankova, borbnih kola i ostaloga materijala, aviona i municije — ako smatraju to potrebnim. Francuski ratni mornarice, osim dijela, koji je potreban za osiguranje francuskih interesa u kolonijama francuske carsva ima se skupiti u određenim lukama i pod njemačkom i italijanskom kontrolom demobilizirati i razoružati. Njemačka vlada izjavljuje svečano da ne namjerava upotrijebiti francuske ratne brodove u ovom ratu za svoje svrhe, a francuska se vlada obvezuje da ne će poduzimati nijedno djelo pomoću oružane snage ili na koji drugi način, koje bi značilo vrši vlast francuske vlasti protiv njemačkoga Reicha. Troškove se uzdržavanje njemačkih četa na francuskoj teritoriji snosi francuska vlada. Njemački ratni i civilni zarobljenici u Francuskoj puštaju se na slobodu, a francuski zarobljenici u Njemačkoj ostal će u zarobljeništvu do konca rata.

To su samo neki uvjeti njemačko-francuske ugovora o primirju, koji sadržaje 24 točke.

Francusko-italijanski ugovor izradijen je na istoj osnovi. Bitne točke toga ugovora su ove: italijanske čete ostaju na svojim linijama na svim operativnim sektorima za sve vrijeme trajanja primirja. Na francuskom teritoriju za vrijeme trajanja primirja demilitarizirane će se pogranična zona u širini od 50 kilometara. Za vrijeme neprijateljstva s Engleskom i za trajanja primirja Italija ima pravo da iskoristi čitavu Džibuti kao i francusku dionicu bruge Džibuti—Addis Abeba. Sve dolje budu trajala neprijateljstva između Italije i Engleske utvrđena pomorska mjesta i pomorske baze u Toulonu, Bizerti, Ajaciu i Oranu bit će razvojavane. Italijanska vlada izjavljuje, da ne namjerava za sadanjega rata upotrijebiti francuske ratne jedinice, koje budu stavljene pod njen nadzor u isto tako izjavljuje, da ne namjerava istaknuti svoje pretenzije pri zaključenju mira na francusku ratnu mornaricu.

Princip, koji je došao do izražaja kod zaključenja primirja, bio je učiniti Francusku nesposobnom za eventualnu daljnju vojničku akciju i stvoriti od nje počasnju bazu za rat protiv Engleske, koji se nastavlja. Francuskoj je ipak uspjelo, da postigne to, da barem njena oružana snaga, napose mornarica i avijacija, ne bude upotrebljena u borbi protiv njenoga dojučeršnjeg saveznika Engleske, protiv koje bi njemačko-italijanska akcija imala svakoga dana započeti.

Dok je zaključenje primirja u Njemačkoj izazvalo stinu radost i oduševljenje, dotle je Francuska dan kad je uslijedio primirje proglasila danom narodne žalosti. U Rimu pak nisu se, kako je javio svoje listu do-pisnik »Nue Zuercher Zeitung« odveć žurili s proslavom zaključenja primirja jer Mussolini, koji nije uopće bio prisutan kod potpisivanja primirja s Francuskom nije —

NAŠ VELIKI BLAGDAN DAN SV. ĆIRILA I METODA

Sutra, 5 srpnja, slavimo Svetog Ćirila i Metoda, slavenske apostoie i prve kulturne radnike među slavenskim narodima. Što se više udaljemo od onog slavnog doba, u kojem su sveta braća živjela i radila među našim narodom, to se većma u nama produbljuje njihov kult, to nam veličanstvenija postaje svetost i veličina njihove povjese mislije među Slavenstvom. Sveti Ćiril i Metod su za nas više nego dva sveca i dva apostoia. Oni su zaštitnici Slavenstva.

Što je za nas u Istri značio blagdan Svetoga Ćirila i Metoda nije potrebno posebno isticati. Oni su bili simbol narodne borbe uopće.

Oni su uzeli za zaštitnike naše najjače kulturne organizacije Družbe Svetoga Ćirila i Metoda i povijest narodne borbe naše u Istri, bez Ćirila i Metoda i njihova kulta, ne bi se dala uopće zamisliti.

To je bio najveći naš narodni blagdan, u predvečerje kojega su se po svim brljegovima i brežuljkovima palili visoki krijesovi, viši još i brojniji nego li na samu tradicionalnu Ivanju.

S imenom Ćirila i Metoda nije međutim povezana samo naša, istarska narodna borba. Borba Hrvata kroz više nego tisuću godina za opstanak na obalama Jadrana vodjena je, u obliku borbe između »glagoljaštva« i »latinaštva«, na ćirilo-metodskoj tradiciji. I ne samo Hrvata uz Jadran, nego i onih koji se raširile po bosanskim vrljetima i panonskim nizinama.

Kada je u devetom stoljeću bilo konačno završeno naseljavanje naših predja u krajeve u kojima danas prebivamo, a i mnogo dalje na sjever i zapad (čak do Venecije i do Tiroia), dobile su slavenske države na Balkanu svoj staloženi oblik. U novo naseljenim pokrajinama našli su stari Slaveni kršćanski živalj. Oni su međutim bili pogani, a kršćanska im je vjera bila tuđa i nepoznata. Njihovim dolaskom na Balkan poganstvo se je dakle ponovno proširilo po tim krajevima i kršćanstvo je bilo u opasnosti da bude sasvim istrijebljeno. Tim svojim nastupom međutim postali su naši predji neprijatelji njemačkih velikih kršćanskih država: franačke na zapadu i bizantinske na istoku. Te dvije države bile su glavni zaštitnici kršćanstva protiv svih navala raznih nekršćanskih naroda, koji su za velike seobe naroda uništili zapadno rimsko carstvo i prijetili uništenjem čitave tadašnje kršćanske civilizacije.

Najbrojniji i kao takovi po kršćansku civilizaciju najpogibelniji narod bili su naši predji — stari Slaveni.

Uslijed toga je sasvim razumljivo, da su franačke države na zapadu i bizantinska na istoku smatrale Slavena i najvećom političkom opasnošću, jer su oni svojim poganstvom mogli potkopati i uništiti temelje njihove politi-

čke snage t. j. kršćansku vjeru. Obe su države povelje stoga odmah na početku, već u VII. stoljeću, neku vrst »križarskog rata« u kom su zajedno s kršćanstvom širile i svoju političku vlast.

Svrha je tih protuslavenskih ratova bila da se Slaveni ili pokrsti ili da ih se posvema istrijebi. Slavenstvo se je dakle nalazilo u velikoj opasnosti.

Predji su se naši junački borili proti napadačima i dugo su uz goleme žrtve branili svoju nezavisnost, ali su konačno ipak morali podleći. Osobito su stradali oni, koji su bili izloženi napadajima Franka na zapadu. Ti su već u VII. i VIII. stoljeću sasvim izgubili svoju nezavisnost, tako da je franačka vlast uskoro prodira duboko u slavensku zemlju u srce srednje Evrope čak do Dunava.

Dotadnji slavenski knezovi postali su franački vazali. Usprkos toj podložnosti ipak su pojedine slavenske države sa svojim knezovima sačuvale negdje veću negdje manju samostalnost. Tako velikomoravska država Rastislava i Svatopluka. U Panoniji vladao je franački podložnik Kocelj, a dalje na jugu u Hrvatskom Primorju, Dalmaciji i jednom dijelu Bosne hrvatski knezovi »duces Chroatorum«. Na Balkanu su se u međuvremenu ustrojile srpska i bugarska narodna država.

Uslijed franačkih pobjeda kršćanstvo se je među Slavenima brzo širilo. To se je dešavalo uglavnom silom, ali su uskoro i sami domaći knezovi upoznali, da je glavni uzrok njihovih neudača taj, što su došli u sukob s velikom kršćanskom civilizacijom, kojoj su morali podleći. Uslijed toga su došli do spoznaje da je i za Slavena jedini spas u primarnju kršćanstva.

Slavenski su knezovi sami poprimili kršćanstvo i počeli se brinuti da se i među pučanstvom kršćanstvo čim više raširi i udomači. U svoje su države pozivali kršćanske svećenike, no ti su im dolazili uglavnom iz njemačkih zemalja. Budući da nisu poznavali slavenskoga jezika, pokrštavanje je uza sve napore išlo dosta sporo. S druge strane pak su zajedno sa stranim svećentvom dolazili u naše zemlje i strani kolonisti, koji su domaći živalj sistematski potiskivali.

Tada su domaći slavenski knezovi uvjedieli, da slavenskom puku nije dosta da se pokrsti, nego da mu je potrebna i slavenska crkvena organizacija. To se je pak dalo postići samo na taj način, da svećenstvo bude slavensko. Veliko-moravski knez Rastislav, koji je prvi došao do te spoznaje poslao je svoje poslanike u Carigrad, glavni grad bizantinskoga carstva, da bi mu odane doveli u Moravsku svećenike, koji poznaju slavenski jezik. Rastislav se je obratio u Carigrad, zato, jer su balkanski Slaveni bili u među-

no Transilvaniju, javile za riječ, ali im je savjetovano da pričekaju, čime se opet potvrdjuje ona klasična: Quod licet Iovi non licet bovi... što je jedina dozvoljena nije drugima.

U Rumunjskoj se s time u vezi izvršena mobilizacija da se malur i oružjem paralizira eventualna mađarska i bugarska akcija, a kako se govorilo i o nekim pogranničnim incidentima i nemirima u nekim gradovima Rumunjske znak je, da je atmosfera prikladna i za nove komplikacije, u koliko sile osovine zajedno s Rusijom svojih velikim autoritetom i impozantnom vojničkom snagom ne misle drukčije.

I Rumunjska je gubitak Besarabije i sjeverne Bukovine na dan 5. VII. označila danom narodne žalosti.

vremenu uglavnom pokrštani, pa se je moglo predmisljivati, da će se uslijed toga među njima naći već i po koji domaći svećenik.

Tadašnji je bizantinski car Mihajlo udovoljio molbi Rastislavovoj, te je godine 863 poslao u Moravsku dvoje braće: Konstantina (koji se kasnije prozvaao Ćirilom) i Metoda.

Prije svoga odlaska u Moravsku sveta braća su sastavila slavensku abecedu i prevla na slavenski jezik evanđelje i druge crkvene knjige.

S tim neprocjenivim darom — s crkvenim knjigama pisanim u slavenskom jeziku i slavenskim slovima, došla su braća u Moravsku.

Knjige, što su ih donijeli sa sobom bile su prve slavenske knjige uopće.

Slaveni su na taj način dobili svoj pismeni jezik i svoje vlastito pismo, što je za svaki narod ishodištem svake kulture.

Konstantin i Metod nisu dakle došli među Slavena samo kao vjesnici kršćanstva na slavenskom jeziku, nego i kao prvi kulturni radnici i začetnici slavenske duševne kulture uopće.

Kao učitelji ubrzo su izobrazili domaće sinove za svećenike, uveli su slavensko bogoslužje u crkvu i ishodili od rimskoga pape, da je slavenski jezik priznao kao liturgijski jezik.

Godine 870. bio je Metod imenovan panonsko-moravskim biskupom i tako se je slavenska crkvena organizacija rasprostrla sve do Save.

Godine 885 na 6. travnja, umro je biskup Metod, a po njegovoj smrti počela je propadati i veličanstvena zgrada koju je podigao.

Uslijed spletaka njemačkog svećenstva papa Stjepan V. zabranio je slavensko bogoslužje, pa je Rastislavov nasljednik Svatopluk morao sve Metodove učenike istjerati iz svoje države. To je bio i početak svršetka moravske države.

Slavenski svećenici razbježali su tada po balkanskim državama: Bugarskoj, Srbiji i Dalmatinskoj Hrvatskoj. Tu su širili slavensko bogoslužje, a njihovi učenici počeli su sve življe i literarno djelovati.

Kada se je godine 1054 istočna crkva posvema odcijepila od Rima, a raskol u crkvi postao formalan, smatralo se je u krajevima, koji su potpali pod zapadnu crkvu, da je slavensko bogoslužje znak vjerskoga otpadništva. Uslijed toga započelo se je u Hrvatskoj hrvatsko bogoslužje proganjati pa je godine 1060 bilo i zabranjeno. Za hrvatskoga kralja Petra Krešimira (1053 do 1073) borba je između »glagoljašima« i »latinašima« dostigla vrhunac. Pobjedili su pristalice latinskoga bogoslužja, ali se je glagolica ipak uspjela održati u nekima, i to najizloženijim hrvatskim krajevima na Primorju sve do dana današnjega. Među Slavenima koji su došli pod upliv istočne crkve t. j. carigradskoga patrijarha ostala je crkvena slavenska jedini liturgijski jezik.

Medjutim su unatoč razdora među Slavenima, glede crkvenoga jezika, Sveti Ćiril i Metod zajednički sveći obim crkva, jer su oni učili prije nego što je došlo do raskola.

Svetoga Ćirila i Metoda slavimo danas s posebnim osjećajem. Slavimo ih kao zaštitnike svih, a osobito Južnih Slavena. Slavimo ih kao prve kulturne, a time i političke radnike naše, kao svece pod čijom smo zastavom dole u Istri vodili sve naše narodne, kulturne i političke borbe, svjesni da smo mi bili samo predstraža svoga velikoga zaledja; svjesni da kao što su nam ta dva velika sveca zajednička, da nam je tako i sudbina zajednička.

kako veli švicarski novinar — litto dati dojam, kao da se slavi trijumf jedne bitke, čiji je glavni tribun dao drugi saveznik.

*

Posljednjih dana pažnja javnosti skrenuta je akcijom Sovjetske Rusije prema istoku, točnije prema jugoistoku. Sovjetska Rusija, koja je najprije učvrstila svoje položaje na Baltiku, pokrenula je sada svoju operacije prema Balkanu. Ona je proširila svoje granice prema Rumunjskoj zauzimanjem Besarabije i sjevernoga dijela Bukovine. Rumunjska se iznenadno našla u položaju da je morala na miran način prepustiti svojstva teritoriji, koji je Rusija bila izgubila koncem sovjetskoga rata, ali ga se nikada nije bila odrekla.

Interesantno je istaknuti, da su se u Bugarska i Mađarska, koje također ne sliče svojim svojih pretenzija na Dobruđu odnos-

KAD SE LJUBAV UGASI ...

Rijeka — Franjo Stemberger bio je ukrcan na jednom parobrodu, pa je često odlazio od kuće. Nevenka Jurčić iz Zameta, s kojom je dugo vremena vodio ljubav, opazila je da je svakiput kad se s putovanja vraća sve hladniji. Konačno je prema njoj sasvim hladno i napustio ju, kao da nikad ništa među njima nije bilo. Međutim ona toga nije mogla prihvatiti. Jednoga dana sreća je na riječkom trgu, zaustavila ga i tražila objašnjenje. On se je prezirno nasimljeo i odbacio joj nekoliko riječi, koje ne samo da ju nisu umirile, nego su je razestile do vrhunca. Čini se da je ona to i čekala i da se na taj dramatski susret spremala. Jer tek što je on to izrekao, izvadi ona ispod pregače flasiću vitrijola i saspe mu je u lice. Jauknuo je, ljudi su prisikloili, odvezli ga u bolnicu. Nevenke je nestalo i nije ju bilo moguće pronaći.

Taj dramatski susret imao je ovih dana epilog pred riječkim sudom, koji je Nevenku osudio na 4 mjeseca tamnice i na plaćanje sudskih troškova, ali joj je kazna amnestirana.

OGRANIČENJE PRODAJE POSLASTICA I SLADOLEDA

Pula — Ministarstvo za korporacije izdalo je odredbu prema kojoj se počevši od 1. srpnja ograničeno prodaja poslastica u slastičarnama. Svježe poslastice smiju se u slastičarnama prodavati samo u određene dane i to u slobodnim, nedjeljom i ponedjeljkom. U druge dane zabranjeno je bilo kakva prodaja, srijedom, četvrtak i petak ne će se smjeti prodavati ni kolači ni sladoled. Isto se tako obustavlja tim danom svaka prodaja u cijeloj Italiji.

UVODI SE PAPIRNATI NOVAC

Pula — Ministarskim dekretom, objelodanjenim u službenom listu, javljeno je da će se dosadnji nikleni novac od 1 i 2 lire povući iz prometa i zamijeniti papirnatim.

NOVAC IZ ABESINIJE

Pula — Prefektura objelodanjuje od vremena do vremena izvještaj o doznakama, koje šalju istarski radnici, koji su otišli na rad u Abesiniju. Iz raznih sela otišlo je tako dosta naših truhom za kruhom u žarku Afriku. Sada prefektura javlja, da su si radnici poslali prošli mjesec kući 78 doznaka u ukupnoj vrijednosti od 25.354 lire.

NAGRADA ZA DVOJKE

Sveti Lovreč Pazen — Josip Voščen pok. Sme iz sela Voštena na Sutlavreštinu dobio je nagradu od 700 lira, jer mu je žena rodila dvojke.

TKO POSJEĆUJE ILI UZVRAĆA POSJET

Rijeka — Prefekt riječke provincije izdao je nalog, da se svatko tko dodje bilo kome u pohode iz jednoga mjesta u drugo ima najkasnije u roku od 48 sati prijaviti tamošnjoj općinskoj vlasti. Tko se ne bi toga držao bit će najstrože kažnjen, pa makar to bio najbliži rod onoga kome dolazi u pohode.

NASTRADA RADNIK

Rijeka — Milan Benčić iz sela Bregi vozio se biciklom na posao. Kada je došao do Matulija profirio je mimo njega teretni automobil tvrtke Bruckner, okrnulo se o njega biatobranom i srušio ga. Pad je bio tako nesretan, da je siromašni Benčić morao biti otpremljen kolima društva za spasavanje u riječku bolnicu, gdje je liječen i izjavio, da će morati oduležati najmanje 40 dana.

TUČNJAVA U ZAREČJU

Zarečje — U Zarečju kraj Pazina bilo je neke nedjelje u gostionici Vjekoslava Matejčića veoma veselo. Seljaci s plii i raspravljali, dobacujući si međusobno kojejakve šale i upadiće. Sve bi bilo lijepo i veselo završilo, da nije došao u gostionu Josip Gržetić, nazvan Bepo Štrigun. On je poznat kavgadžija i zajeđljiv tip, koji će uvrijediti, kako : : ono veli i Gospodina Boga. Riječ po riječ, počeo je on zadirivati čas jednoga čas drugoga, izrugujući se svima, kako su gladni, siromašci, kako se badava muče i rađe, a ne jedu ništa drugo do palenku i radić, dočim on ništa ne radi, a jede i radić mesa i pliiće. Sve Kurelić kome je već toga bilo dosta, navali na Gržetića i udri po njemu. U pomoć mu prisiklo i mladi Josip Blagon, koji je baš držao u ruci pumpu svog bicikla. Očalomo on pumpom Gržetića po ustima tako jako, da mu je odmah izbio zub, a osim toga mu je znatno ozlijedio čeljust. Završilo je na sudu, gdje je Blagon osuđen na dvije godine zatvora, dočim je Kurelić zbog pomanjkanja dokaza riješen.

KAŽNjeni MILJEKARI

Buzet — Sud u Buzetu osudio je sljedeće mljekare, jer da su mljeko miješali s vodom: Lina Pavletića iz Svete Lucije kod Roča, Josipa Žurnada, Irmu Mikulić, Josipa Klaića, Josipa Martina. D. Pavletića, Ivana Korjana. Rabac Josipa i Buljevac Josipa, sve iz Roča.

VIJESTI IZ RODNOG KRAJA

KOSTANJEVICA PRI GORICI JE STARA 300 LET

Skoro ni romarja, ki od daleč pride v Gorico, da bi se popel na Sv. Goru, da ne bi s to postjo obiskal Kostanjevico kjer že tristo let stoji svetišče posvečena Materi božji. Kostanjevica pri Gorici je ona najlepših in tudi najlepših znanjih točk goriskega mesta. Z njo se lepo vidi na Brd, na mesto in na vse liste kraja kjer je pred več kakor dvasjetimi leti besnela svetovna vojna. Tudi Kostanjevica ni bila takrat prizdetat, saj je bila cerkev takorekno večkrat v prvi liniji, ko se je fronta premikala sem pa tja, od Brd preko Račuta do Panova.

Njen postanek na precej spominja na postanek Sv. Gore. Pred tristo leti je bila Kostanjevica vsa v gozdu. Tu je bilo majhno poslopje, kjer so se zatekali pastirji.

Znotraj je bila na steni naslikana Devica Marija. Ta podoba je silno vplivala na neko Kamilo Cimberle, ki je bila doma iz Gorice, kjer je bil njen oče znan in spoštovan mož. Kamila Cimberle je sklenila posvetiti vsa življenja službi ta podoba. Kmalu je bila poznanost vse Gorice obrnjena na Kostanjevico. Vedno pogosteje so prihajali ljudje iz mesta in okolice na prijazni griceki molit. V kratkem se je nabralo toliko denarja, da je lastnik gozda Matija della Torre lahko zgradil kapelico in zraven nje hišo za stanovanje duhovnikov. Kakor govore stari viri in so zgodovinarji ugotovili, je bil ta skromni Marijin hram leta 1640 dograjen in posvečen. Leta 1651, so se na Kostanjevici naselili karmelčani, pozneje so prišli frančiškani, ki so ustanovili tu tudi svojo notranjo gimnazijo. Tudi sedaj oskrbuje Marijino svetišče red sv. Frančiška.

Tristoletnica je bila svečano praznovana. Prve dni je bila počobna tridnevna, zadnjega dne pa je spominjske svečanosti dosegla svoj vrh vkeš s pontifikalno mašo goriskega nadškofa. Svečanost je bila zaključena s papečevim blagoslovom. Na to slovesnost je prišlo od daleč in od blizu veliko ro-

marjev v to priljubljeno svetišče. Ko je bila svečanost na višku, se je zbralo več tisoč ljudi, ki so priliteli k spominjskim cerkvenim svečanostim.

Po svetovni vojni je bilo kostanjevsko svetišče kmalu sezidano in slovenske kapucine so zamajali italijanski. Kostanjevica je tudi znana po svojih kriptah, kjer počivajo kosti zadnjih burbonskih kraljev. V kriptah spi med drugimi večini sen zadnji burbone francoski kralj Karl X, ki je umrl v Gorici v pregnanstvu in pet njegovih najbližjih sorodnikov. Po izgubi kraljevskega prestola se je kralj Karl zatekel v Gorico, kjer je stanoval v znanem bivališču grofov Corominijev, na Cingrovi. S svojega stanovanja je lepo videl na Kostanjevico in po burnih letih si je na večeru svojega življenja zaželel mirnega kotička, kjer bi po smrti spaval večni sen. Izbral si je za zadnji počitek ravn. Kostanjevico, kamor mu je vedno najljubši pogled z njegovega okna. Bodi se misleno, da je kralja na stare dno pobrala kuga. Njegova želja se je izpolnila in pod cerkvijo so napravili kripto, kamor so spravili njegove smrtnne ostanke. Tako je »Kapelca«, kakor se danes pravijo kostanjeviški cerkvi postala eden izmed rednih kript na slovenskem ozemlju, kjer so pokopani kralji. V burnih letih svetovne vojne so morali te rakve odpeljati iz nevarnega ozemlja in šele nekaj let po svetovni vojni se je mrtni francoski kralj spet vrnil v svoje izvoljeno bivališče. Do takrat pa so na njegovem mestu ležale v lesenih rakvah kosti neštetih vojakov, ki so padli na Kostanjevici in v njeni lepi okolici. Te kosti so pozneje prenesli na razna pokopališča.

»Kapelca« s svojim samostanom je važna tudi za slovensko kulturno zgodovino. Tu je med drugim znameniti mladi glavni jezikoslovec p. Stanislav Škrabec, ki je urejal zanimivo »Cvetje z rtriv sv. Frančiška« z važnimi slovenskimi razpravami.

GAJENJE BRNESTRE U ISTRI

Pula — Kada su ono svojedobno protiv Italije, povodom abesinskoga rata, bile primijenjene sankcije poduzela je Italija sve i sva da se osamostali i učini neovisnom od stranih proizvođa. Započelo se iskorištavati sve, što bi bilo moglo poslužiti neovisnosti talijanske industrije od stranih sirovina. U toj borbi za autarhiju došla je i naša brnestra, koje po nekim krševitim krajevima ima mnogo, do vrijednosti, pa je u narod sto skupljati, jer su je tekstilne tvornice mnogo tražile.

Brnestra ima naročito mnogo po Kvarnerskim otocima, po Liburniji i na Puljištinu, uopće u krajevima do kojih izravno dopire topli morski zrak, jer je brnestra osjetljiva na zimu. Buri i sušu tako podnosi, no zime ne, pa je zato Istarska zemlja kao stvorena za gajenje brnestre.

Osim toga ona je i korisna, pogotovo u krševitom kraju, jer svojim jakim korijenjem veže kamenito tlo i na taj način čuva zemlju od potpunog ogoljenja.

Od brnestre se daje tako reći sve upotrebiti: vlakno i otpaci. Vlakno brnestre se lako bijeli, bolje je čvršće i elastičnije od lana i može se presti u veoma fine niti. Bijela ljetna odiela od brnestrine predje veoma su praktična, fina i elastična, te ne izgledaju gruba kao na pr. ona od lana.

Naročito je važna upotreba brnestre za medicinske svrhe kao hidrofilna vata.

Talijanski profesor Grossi ustanovio je da je vata od brnestre daleko bolja i higijenski nego li pamučna vata, pa je za abesinskoga rata mnogo tražila, tako da se je u te godine samo iz Istre otpremilo oko 300 tisuća kilograma brnestrina vlakna u talijanske tvornice, što je za naš siromašni svijet značilo lijepu zaradu. Vlada je izdala upute kako se ima brnestra sijati, te propagira i podupire posuđivanjem krša brnestrom. Gajenje brnestre ne iziskuje nikakovih troškova, jer je ne treba ni gnojiti ni rediti, ona raste i širi se sama. Za industrijske svrhe ne treba drugo nego u jesenskim zimskim mjesecima porezati mlado sibiye i otpremiti ga u najbliže tekstilne tvornice, gdje se namuču i od njih skida vlakno, a otpaci se upotrebljavaju ili kao gorivo ili za proizvodnju celuloze.

Sve u svemu: Italija kojoj nedostaju sirovine iskoristila je u autarhijskoj borbi sve, što bi ju moglo učiniti neovisnom od uvoza, pa su u Istri konačno došle do cijene i takve stvari za koje se nekada nije ni malo marilo, niti ih se smatralo vrijednima.

U cijeljoj Italiji računa se da ima raspoloživih oko 15 milijuna kvintala brnestre, a u Istri 500 tisuća kvintala. Osnovano je posebno društvo »Consorzio Industrie ginestre«, kojemu je svrha što svestranije iskorištavanje brnestre i svih njenih derivata.

ZOPET TEŽKA NESREGA S STRELOVIM

Gorica, junija 1940. — V Lovkivi pri Opatem selu so trije mladeniči iskali ostanke streliva. Našli so na težko avstrijsko granato, ki so jo v svoji lahkomiselnosti začeli takoj odpirati, da bi pobrali iz nje sedaj tako dragoceni baker ki ga plajujejo po 12 lr kg in še več. Granata je nenadoma eksplodirala in trije nepremišljeni iskalec so ležali v svoji krvi. Vsi trije so dobili številine in tudi teške poškodbe in jih je »Zeleni križ« odpeljal v goriško bolnišnico.

PREUREĐITEV ŽIVINSKEGA SEJMIŠTVA V SČA V TRNOVEM

Trnovo pri Ilirski Bistrici, julija 1940 (***) Prostor za živinsko sejmišče med glavno cesto in cesto, ki pelje na postajo, že del časa preurešujejo. Trnovski podjetniki zlasti gostioničarji in govcovi se dobro zavedajo donosa, ki jim ga dajejo razni sejmi, med katerimi so danes najboljši obiskovani živinski. Zato so priredili akcijo za zbiranje prostovoljnih prispevkov, ki naj bi se porabili za preureditev živinskega sejmišča. Prostor, ki je zato doležen, je nekoliko močvirnat in zlasti v deževnih dnevih neprimeren za svoj namen. Z darovanim denarjem bodo sejmišče sedaj preuredili, predvsem pa poskrbeli za kanalizacijo in dob orodov delce. Zbirka je baie toliko znesla, da bo krila predvidene stroške za material in strokovne delavce. Za dovoz materiala in odvoz zemlje so ponudili brezplačno svojo pomoč trnovski posestniki. Na ta način ne bo s to regulacijo obč. blagajna popolnoma nič prizadeta.

VELIKA KRAJDA U ŽMINJU PRED SUDOM

Žminj — Javili smo svojedobno u našem listu o velikoj krađi, koja se dogodila u Žminju; kad je tamošnjem trgovcu i mesaru Lavrinu iz kuće nestala ručna blagajna i u njoj 16.000 lira novaca i oko 5000 lira dragocjenosti. Kao počinitelj krađe optužena je malodobna sluškinja Valentić, kod koje je novac pronađen. Sada je ta krađja dobila svoj epilog pred puljskim tribunalom. Optuženi su mala Valentić i njezin olat. Mala je preuzela svu krivnju na sebe, tvrdeći da otac nije imao pojma o krađi i da ju nije na nju nagovarao, a za 2000 lira, koje mu je dala da je kazala da ih je našla.

Sud nije djevoici povjervovao nego je nju osudio na 2, a oca joj na 3 godine zatvora i svakog na 2000 lira globe.

MLADICE TOPELE ZA PRESAD

Pula — Seljaci koji žele da sade topolu ili druge celulozne biljke mogu dobiti besplatno mladice za presad, koji se ima obaviti ove jeseni. U tu svrhu imaju da podnesu molbu na fasiskičko udruženje zemljoradničko najkasnije do 15 srpnja, a ono će je dalje proslijediti na Narodno udruženje za celulozu, koje će mladice doavati.

KRIOMČARI

Rijeka — Marija Jurašić pok. Josipa iz Plominu uhvaćena je u času, kada je htjela prenijeti iz riječke slobodne zone 4 litre petroleja. Osuđena je na 6 dana zatvora i 60 lira globe.

Franjo Stoper pok. Antuna iz Račica kod Podgrada kažnjen je sa 8 dana zatvora i 100 lira globe, jer je htio prenijeti iz riječke slobodne zone u Čičane 4 kilograma šećera i 2 kilograma bijeloz brašna.

— Trst. — Ko se je vraćal domov je na cesti po nesreći padeo 70-letni zidar Ivan Pipan. Z rešino postajo so ga poslali v bolnišnico, kjer so mu zdravniki ugotovili, da ima poškodovana rebra in teške notranje poškodbe. Njegovo stanje je nevarno.

— Gorica. — V Solkanu je konec maja praznovao 70-letnico svojega življenja msgr. Ivan Koršič. Jubilant se je rodil v Solkanu, a študiral je v Gorici. Leta 1898. je bil postavljen za vojaškoga kurata pri mornarskem poveljnistvu v Puli, kjer je ostal do prevrata. Po vojni je bil dekan v Kobaridu, potem pa se je preselil v Solkan. Na mnoga leta!

IL. Bistrica, junija 1940. (***) — Na mesto dolgoletnoga načelnika prostovoljne gasilskega društva v IL. Bistrici trgovca Šaša Ličana je bil nenadoma imenovan nov načelnik. O vrazku te spremenbe nam ni ničesar znanega.

Novi preselevanje na Balkanu

V zadnji številki »Istre« smo obširno poročali o preselevanju ljudstva na Balkanu v sedanjem stoletju. Prav na dan, ko smo objavili ta članek, je postala aktualna nova po osbenu zelo močna izmenjava prebivalstva. Tokrat gre za prebivalstvo Besarabije in enega dela Bukovine, ki ju je v zadnjih dneh zasedla Poljska. Kakor poroč. United Press, so bila zaključena tudi poznanja med Rusijo in Rumunijo glede izmenjave prebivalstva. Rumuni, ki so bili dosel nastanjeni v Besarabiji in Bukovini, se preselijo v Rumunijo. Ukrajinci na, ki so tudi no novi razmišljivi še dalje ostali pod Rumunijo, se preseleje v Besarabijo ali severno Bukovino. Ta izmenjava utrne zadnje več kot milijon ljudi, morda celo dva milijona! Tako lahko sklepamo po narodnosti strukturi ozemlja, ki ga je sedaj zonet pridobila Rusija.

Besarabija šteje okoli tri milijone prebivalcev, od katerih je dobra tretjina Rumunov. Podobno velja tudi glede Bukovine, morda je odstotek nekoliko manjši, ker gre samo za severni del zemlje. Vseokrog moramo računati s tem, da gre tudi tu najmanj za 200.000 Rumunov. Če bi se izselili v Rumunijo, bi samo število Rumunov kolebalo od enega do dolderuza milijona.

Koliko je število Ukrajincev in Rusov, ki bivajo na sedanjem rumunjskem ozemlju, nam ni znano, vsekakor je njihovo število v razmerju z Rumuni, ki živijo v Besarabiji in Bukovini, neznanato. Živijo predvsem v okrožju Miranarov v teritorijalnem stiku s Podkarpatskim Rusi. Dogovor govori tudi o vrnitvi Besarabije v Besarabijo. Če so s tem izrazom mislili Rumuni iz Besarabije, ki so se po svetovni vojni preselili v druge pokrajine Rumunije, potem je verjetno, da tudi ne gre za izselitev vseh Rumunov v Besarabije, temveč samo onih, ki so po svetovni vojni tja preselili, dočim bi avtohtoni Rumuni, Besarabci, tam še dalje ostali. V tem primeru je seveda tudi število Rumunov, ki jih zadene dogovor o izmenjavi prebivalstva, veliko manjšo.

Poročilo pravi, da je bil tudi z Nemčijo sklenjen dogovor, da se nemški naseljenici iz Besarabije in Bukovine preseleje v Nemčijo. Njih število se ceni na 100 do 150 tisoč. Polovica teh živi v Bukovini, polovica v Besarabiji. Nemci v Bukovini so potomci nemških uradnikov in obrtnikov, ki so se v teku osemstajnega stoletja semle priselili.

AFIRMACIJA JEDNOG MLADOG TALENTA

MARIJA CRNOBORI GLUMAČKO OTKRIĆE

Zagrebački listovi ističu izvanredni talenat i proriču veliku karijeru mladoj glumačkoj početnici.

Marija Crnobori

Prošloga petka održana je u zagrebačkom Malom kazalištu zaključna produkcija Glumačke škole, koja djeluje od početka siječnja o. g. Prvi tečaj (i jedini za sada) polazio je 16 učenika, među ostalim — kako smo jednom javili — i Marija Crnobori i Srdjan Flego, oboje iz Istre. Produkcija je bila izvorna te su joj u brojnu publiku prisustvovali i kazališni kritičari zagrebačkih listova, koji su o privedbi objavili opširne i u glavnom veoma povoljne prikaze.

Kako se radi o mladim početnicima, čiji se pozorišni talenat nalazi tek u prvij fazi razvika kritičari su, što je i razumljivo, pisali više opečnto o njihovoj produkciji, a manje o samim debitantima. Ipak su u pogledu jednoga imena cisuipali od toga pisati o Mariji Crnobori kao o pravom umjetničkom otkriću, nižeći pritom najveće superlative kakvi se inače rijetko mogu čitati. Evo što su pisali pojedini listovi: - Kritičar »Jutarnjeg lista« — poznati hrvatski književnik i publicista Josip Horvat — veli:

»Nije umjestno kod ovakvih školskih priručak spominjati pojedine učenike. Neumijljivo, talentiran je to mlad svijet i zdušan u svom radu. Za to zaslužuje kolektivnu svaku pohvalu. Međutim od pravila da kod ovakvih produkcija glumačke škole, pogotovo prvoga tečaja, ne treba isticati pojedina imena ovaj puta treba odstupiti i spomenuti samo jedno ime. Nastup redice Marije Crnobori u jednom prizoru »Rizorizove drame »Smrt Smallare Cencica« neosporno je doprilo da naš kazališni život. Tu nije tesko biti preoprekl. Pojavio se snažan samonikli glumački talenat, kakvoga u našem kazališnom životu nije bilo već dječulima. Gđjici Crnobori preostoji briljantna glumačka karijera. Potrebno je samo taj rijetki talenat iznervirati, dati mu znanje, omogućiti napredak. Pogrešno bi bilo dovoditi Mariju Crnobori već silnice sezone na kazališne daske; sigurno i tim putem ona bi se dalje samostalno razvijala, ali taj plameniti umjetnički kapital potrebno je racionalno uvoditi u svijet umjetnosti. Neka nastavi školu, tu je jamučno u najboljim rukama, a tek poslije svršenih studija neka stupi na pozornicu. Dužnost pak je i našega kazališta i naših prosvjetnih vlasti i konačno cijele naše kulturne javnosti bdjeti nad tim talentom. Mećene imaju tu riječ. Treba da izvrše svoju dužnost.»

»Novosti« su donijele i sliku gđjice Crnobori, a u slihu opširan prikaz svega kazališnoga recenzenta, koji nije manje oduševljen njenim nastupom. On veli:

»Kad jućerašnja priredba Glumačke škole ne bi bila otkrića, javnosti ništa drugo nego samo blistavi talenat Marije Crnobori, ona bi nam bila već samim sebi dovoljna. I ako je ovo tek svršetak dala mnogo, to škole, koja traje tek prve godine, to škole, koja traje tri godine, mi ćemo učiniti nešto neobičajeno, pa ćemo i ovako, kroz novinske stupce, istaći tu mladu umjetnicu.

Doista, može se u ovom slučaju govoriti o umjetnici. O tome nema više, kao je riječ o Mariji Crnobori, diskutije. Imao je dobar instinkt Dubravko Duišin, kad je, pred godinu dana po prilici, počeo da joj daje sam poduku. Prije nego što je škola još bila osnovana. Njezina je prva zasluga, što se je potrudila da spase našoj sceni jedan umjetnički dragulj i što ga je počeo brustiti. A ovom prilikom ne smliemo zaboraviti ni neke druge ljude (u pravom smislu te riječi), našu poznatu slikaricu edu Anku Krizmanić i njezinu sestru, koje su tu malu stručnu učiteljicu uputile na put kažišne umjetnosti, omogućivši joj ne samo savjetom, nego i materijalno, otkidajući od svojeza i tako da su joj pomogle u zarađivanju kruha. Jućerašnji njezin nastup bio je mala umjetnička senzacija za sve prisutne.

U toj dječivoj iz skromne seljačko-radničke obitelji iz Istre, kao da je po drugi put u Zagrebu, u razmjerno kratko vrijeme, došla do izražaja skrivena umjetnost, koja je mogla i da propadne. Zar je samo slučaj, da je njezin otac, jedan slikar Josip Crnobori isto tako nedavno blisno i afirmirao se u redu prvih naših likovnih umjetnika?

I sad, kad se je vidjelo tu snagu, tu solidnost umjetničke manifestacije, u tom ne više sasvim sirovom, nego već lijeno kultiviranom talentu, pa kad se vidjelo kako intenzivno taj talenat prima dobru školu i kako od te škole nije kod Marije Crnobori propao ni jedan dobar savjet ni jedna školska norma, kako je ona to sve primila i dala u svojoj glumi preobraženo u pravu egzemplarnu glumu, trebalo bi učiniti sve, da se njezin nauk nastavi, da ona prodje čitavu glumačku školu od tri godine i da joj se omogućiti i još nešto više: da podje u inozemstvo i da vani dobije i ono što u Zagrebu ne može dobiti, da vidi velike scene i velike glumce. Napor, koji mora naša sredina, naša vlast, naš kazalište u tu svrhu da učini, bit će kao svoje, koje će donijeti sigurno veliki plod.

U Mariji Crnobori, koja ima i jedno sretno umjetničko ime, sugestivno i karakteristično, sjedinili su se gotovo svi oni elementi, koji su potrebni, u apsolutnom smislu, za dobru glumicu: dobra poljava, stas, glava, lice, koje je tu za svaku scensku kombinaciju, inteligentan i mimičan obraz, lik, koji može da igra ljubavnicu i ljepoticu, tragedijku i karakternu ulogu. Glasovni materijal, dah, dikcija, jezik u naglasku —

sve je to u nje u takvom stanju, da prestavlja element prvoga reda.

Njezina uloga jućer, bila je snažna i harmonična, u cjelini i u detaljima. U zanosu moglo bi se pozveljeti da je vidimo doista i u pravoj predstavi. Ali to sigurno neće uprava još forsirati i ne bi bilo dobro. I ona sigurno, iskreno, skromna i očito istinski zanesena svojim umjetničkim pozivom, za koji isključivo živi, fanatički ponesena sudbinom i krivlju znađe, da njezin pravi čas još nije došao.

U našim predskazivanjima, koja će biti možda malo »nepedagoška« i možda malo »zanesenjačka« čvrsto vjerujemo da se nismo prevarili.

»Obzor« kritičar, koji piše umjerenije — što je u ostalom u tradiciji samoga lista — napisao je također nekoliko veoma laskavih riječi o Mariji Crnobori, za koju veli da je vanredan glumački talenat, te da je ubrala velik i zaslužen uspjeh, koji je — veit — s tim simpatičnijim, što je ova mala gospođica jednostavna i čedna.

Za Srdjana Flego vele »Novosti« da se svudio finom, inteligentnom interpretacijom.

Kao istarsko glasilo veseli nas uspjeh naših mladih glumaca, napose pak redice Crnobori, koja će, vjerujemo, znati u svojim nastojanjima da jednoga dana postigne ono, što je njena velika čežnja, i zašto je predestinirana po svom velikom glumačkom talentu. Bit će to još jača manifestacija skriveno umjetničke snage mlade istarske generacije, o kojoj je govorio i kritičar »Novosti« u svom prikazu.

HRVATSKA NASELJA U JUŽNOJ ITALIJI DOJMOVI ING. ŽELJKA MACANA S PUTA PO JUŽNOJ ITALIJI

(Svršetak)

Kruć ili živa voda danas broji oko 2.500 stanovnika od čega se 86 posto bavi poljodjelstvom. Ovo je najveće hrvatsko i najprometnije. Jednom danom vezan je za Termolien autobusnom stanicom. Najbliža željeznička stanica je Terzom, 50-60 km). Ovdje se za put do ovih naših sela, Kruć sam za se ima svoju općinu, crkvu, liječnika, ljekarnu, električnu svjetlo i na daleko poznatu odličnu pitku vodu, koja nikada ni za najveće suše ne presuši (zato se i zove »živa voda«). Po pričanju samih Krućana a i drugih, Kruć se u čitavoj okolici računa kao najbolje mjesto. Uvjeravali su me, da Krućani imaju uštedjenih preko 20 milijuna lira po raznim novčanim zavodima. Ova ušteda dolazi najviše od iseljenika iz Amerike a i neobičnom marljivošću seljaka. Ovo potonje se može lako vidjeti, ako obadjeimo njihova polja, koja su uzorno obradjena. Ni najstariji obronak ni najkamenitije dijelove nije neobrađeni. Najviše površine je dio pod žitaricama pa pod lozom i voćnjacima. Ni najsiromašniji ne oskudijevaju na kruhu, »žrčca, kruha i kobasice« uvijek se nađe u seljačkoj kući. Zemlja, koju obrađuju, njihovo je vlasništvo (što je dosta rijetko u Italiji). Seljaci se ne izmazu dosta razlikuju od susjednih Talijana. Muškarci su dosta visoki i koštunjav i žene gojne i lijepe. Što im svi susjedni priznaju. Djeća su im zdrava izgleda i lijepa.

Ponosni su na svoje slavensko porijeklo a većina zna, da su došli s one strane mora. Neki su znali, da je to Dalmacija. Uzrok dolaska ne znaju. Samo mi je jedan starac znao reći, da su amo došli radi »nike velike gvere (rata)«. Daleko od staroga kraja, bez uopće ikakove veze s nama, bez hrv. učitelja i popa pravo je čudo da se do danas nisu sasvim pretopili. No ako do danas nisu, vidi se, da će to brzo nastupiti. Već sada se opaža, da »o oko »piazze« (trg) »sila« bje govori od dijela nazvanog »Kruć«, gdje stobe isključivo »sila« poljodjelstva. Osim Kruća još su dva ovdje »sila« sta, gdje žive ostaci tog našeg narodnog odvjetka. To su mjesta Stifili (San Felice) i Mondimitro (Montemitro).

Kolika je želja, upravo iskonska, u tim ljudima da zaborave svoj materični jezik dokazuje najbolje sljedeća opisiše g. Ing. Željka Macana. Jedan mladi seljak iz Mondimitra živo ga je moglo da bi mu pribavio kakovnu knjigu iz koje bi morao učiti po »našcu. Evo, kako Ing. Macan opisiše svoj pohod u Mondimitru: — »Maš koji libar naš?« pitao je moi pratilac, žaleći da nema mogućnosti učiti »slavo«.

Kad sam ga zapitao, kako zna, da sam ja »brat« kaže mi, da mu je rekao jedan iz Stifilica, koji je prije ovuda prošao. Razgovarali smo samo hrvatski i potpuno smo se razumjeli. Tu sam već vidio da se je Mondimitar najbolje sačinjava što su mi već prije u Kruću rečeli. Vrlo veselo ovaj naš čovjek, što može s menom razgovarati svojim materinim jezikom i da time može od mene

štogod naučiti, zamolio me je, da mu svakako pošaljem koju početnicu, jer da on ne će zaboraviti »naš jezik«. To sam mu morao obećati. Na koncu mi pruži svoju željavu ruku i s »Polj s Bogom!« pozdravi.

Za kratko vrijeme dodje u Mondimitar. Sunce upeklo, pa po selu ni žive duše. Vidim pred jednom kućom par ljudi gdje u hladu igraju »briskule«.

»Dobar dan!« — pozdravim. — Oni svi do jednoga ostave karte i upru pogledu u me. Poznaju oni sve svoje »Slavce« iz Kruća i Stifilica pa im je čudno, da sam ih oslovio hrvatski.

»A isken si?«

»Di greš?«

Padalo je kao kiša iz ustiju svih. Nije prošlo ni čas, a već je oko mene bilo čitavo selo. Žene, djeca, ljudi, sve je došlo i ovdje kao u Kruću i Stifilicu pitale me po što tu, jesam li ja baš iz kraja odakle su njihovi stari došli. Svi do jednoga su govorili samo hrvatski i to mnogo bolje nego u Kruću.

Mondimitar raspoložu sa mnogo više hrvatskih riječi, a i izražavaju se bolje, dok vrlo rijetko prelaze u govoru na talijanski. Ovdje je još živa predaja o dolasku, a znaju, da su bilo preko više od 400 godina i da su došli iz Dalmacije, te da su susjednim Arbanasima nemaju nikakve veze. Najvažnije je od svega, što oni sami nastoje, da ne zaborave jezik pa sa svojim djecom u kući uvijek »scleraju« škvavnice.

Ovdje sam mogao čuti mnoge riječi (osobito tu to imenice) koje se u Kruću više ne upotrebljavaju a u Stifilicu pogotovo. Tako: »vrića« (vreača), »zidače« (zidar), »stivenica« (prozor), pa »postolar« i dr. S ponosom mi su govorili, kako oni još najbolje govore i kako se u njih ne će tako lako izgubiti ni jezik ni predaja i podrijetlu.

Kratko vrijeme, koje mi je stajalo na raspolaganju, nije mi dozvoljavalo da mnogo toga zapisem, što je od važnosti i što će se sigurno izgubiti, ako netko od naših lingvista ne posjeti ovaj kraj i ne spasi od pronašiti još ono, što se ni u do sada izgubilo. Hrvatski gostoljublivi i vrlo prijazni, sami su se trudili, da mi što više pomognu. Neobično veseli, da ih je posjetio netko iz starog kraja i da na njih nije posve zaboravljeno, molili su me da zapisem i to, kako bi oni rado da ih od nas još tkojed posjeti, a da će mu oni svi skupa biti i svemu pri ruci. Od Hrvata ih nije nikada nitko obišao, pa ni ona grupa iz 1902. god., koja je stalno bila u Kruću. Sasvim po strani bez ikole redovite prometne veze, ostali su najčišći i najbolje su sačuvali svoje hrvatske osobine, pa je u težnjeno gljebišta proučavanje ovoga malog hrvatskog sela za povijest i razvitak jezika za nas od neprocjenljive važnosti.

Svoj nadavse zanimljiv prikaz, koji smo evio donijeli skoro u cjelosti, jer će sigurno neobično zanimati svakoga našeg čitatelja završava Ing. Macan riječima:

Nezaboravni dojmovi sa posjeta Hrvatskama Campobassa ostati će mi trajno u uspomeni.

Svjesni da gubitkom jezika gube sve — jer je to uplavnom, što su još sačuvali — i da će se onda potpuno preto-

čiti, taj maljušni hrvatski otok, vrlo ljubomorno čuva tu još preostalu svoju osebinu. Nisu se sasvim do danas pretopili, ali je to neminovno. Svega ukupno ih ima nešto više od nepunih 5 hiljada, ali samo ne broju. Po osjećaju i jeziku jedva polovica je Talijana, a Talijanima i infiltracijom ovih, a bez škole i crkvenih obreda na hrvatskom jeziku, bez novina i bilo čega našega, gube se polako. Stifilic je najbolji primjer. Inače žive kao i ostali talijanski državljani.

Obećao sam im, da ih ne ćemo zaboraviti i da ćemo nastojati učiniti, što bude moguće.

SLOVENSKI GLAS

O MATETIČ-RONIGJOVI ČAKOVSKO-PRIMORSKI PJEVANKI

Pred nejak dnevi je ljubljansko »Jutro« prinislo laskavo književno poročilo o MatetičRonigjovi Čakavsko-primorski pjevanici o kateri smo svoj čas v našem listu podrobno opisali. Znani glasbeni kritik Pavlo Sirovic je predočil pomen te knjige in orisal njene lepote vrednosti. U naslednjem prinašamo v celoti njegovo kritiko.

»Tajnik zagrebske Glasbene akademije v pokl., g. Ivan Matetič-Ronigov, se je zedaj zaunal za narodno petje čakavskih Hrvatov, je po rodu iz Ronigov (Kastva) in je že kot student v besedah in notah opozarjal za avtentičnim poznavanjem domače pesmi na značilnosti in lepote čakavsko-primorskih narodnih napevov, ki segajo iz hrvatskega Primorja tla noter globoko v Istro. V glasbenem listu »Sv. Cecilije« (leta 1925, št. 2, 6, in leta 1926, št. 4) se je začel za pravilno tolmačenje njih lestvice, intervalov in večglasja. Pozneje je prispeval mnogo lastnih, v narodnem duhu omenjenih pesmi složenih napevov predvsem za zbor (prim. sirom po domovini znani »Čače moj« in prispevke v Kumarjevi izdaje mladinskih pesmi »Grlica«). Njegovo življensko delo pa je že dolga leta vestno pripravljena zbirka Čakavsko-primorskih narodnih napevov, ki jih je Matetič izdal kot »Čakavsko-Primorsko Pjevanico dvo-glasnih čakavskih melodija za omladinu svojih vrst Škola« (cena 35 din. v Ljubljani se naroča pri sekciji JUJ, Frančiškanska ulica).

V kratkem uvodniku zgovori g. Matetič o potrebi svoje zbirke, ki naj bo samo člen v številu mnogih šolskih pesmaric. Kot vreden dokaz ljudskega petja o primorju naj bo namga obravnavati tamošnje petje nazobe, dokler si ne pridobi v domači glasi tiste veljavice, ki mu gre po njegovih značilnih posebnostih. Napevi — 128 po številu — so vsi dvoglasni, kakor jih narod vočbe poje in so razvrščeni od najlažjih do najtežjih stopnja, kakor bi ustrezali nižji, srednji in višji stopni osnovnih šol.

Kakšni so ti napevi in kakšnega šolskega ter izvenšolskega pomena so? Matetič jih je dolga leta nabiral pri živem vrelcu, iz ust samega naroda. Na podlagi zbirke istrsko-primorskih pesmi (tekstov) je zapisoval s tankim sluhom melodije, ki očituje vse v okviru malega števila taktov zelo prost, množični ritem, sloneč predvsem na besedilu. Medtem ko sta ritem in takt zelo pestra, se napevi melodično zibljivo dosledno v lestvici, ki je znana kot istrska in jo g. Matetič deli v alterirano in nealterirano ter jo kot frizijsko opredeljuje med stare cerkvene tonovske načine. Preprosto povedano, nima ta lestvica nič skupnega niti z durom niti z molom, kar kaže tudi harmonijska analiza na podlagi zabeleženega dvoglasja. Začetek in konec na istem tonu (primi ali oktavi), vmes tera ali sekste od zmanjšane do velike, intervalni postop zmanjšane kvarte, melodiški razseg skale in obenem napredje do zmanjšane sekste, vse to za preprostave vsje vajena zgolj duhovnih trizvokov in njih obratov težko premostljive novosti. In vendar bi bil skrajni čas, da tudi pri nas mladina in starina razmahne svoj posluš preko slednjih, baje »prirojenih« zvokov in odpre tako svojo dušo in srce onim starejšim stru-nam, ki so prav gotovo nekoč tudi velike-mu delu slovenskega naroda podobno bre-krale, pa jih je čas skoro docela izbrisl. Tak napredek pa bo mogoč, če se strokovno učiteljstvo naših glasbenih zavodov ter srednjih in osnovnih šol seznanzi s te pesmarico. Na narodni poeziji bozato besedilo, pa enotna, morda enolična, toda na svojstven način resna, otožna in božovna melodika ne bo pri pouku zgrešila svojega plemenitega smotra; vcepila bo mladini misel za narodno pesem naših najbližjih bratov. Od zmarovanju teh še tulih iz glasbenih izraznih sredstev ter ob veličanju v ta novni glasbeni izraz bo razširila nje-mo spolno glasbeno dojanje.

G. Matetič je nekaterim narodnim besedilom, ki jim ni našel napeva, sam složil glasbo. Da je to težko, počiliva od pristane narodni prava o točnem, globokem skladajevim življenju v narodno ustvarjanje. Zdi se mi, da se je g. Matetič le iz materinlkih vzrokov odločil, da svoje čakavsko-primorske napeve izda v obliki pesmarice. Kajti v njej je moral radi lažje dostopnosti opustiti nekaj nemu dobro znanih, tenko-čutnih intonacijskih posebnosti, zlasti v nižejem, sremiljačem glasu. Vendar je tudi v tej obliki nudil zadosten dokaz, kako v naši najbližji oseščini še živi glasba, ki opravičuje borbo proti rastočim pleklostim v današnji slovenski poljudni glasbi.

Z naše strani hodimo še enkrat povdariti važnost te knjige predvsem za nas Primorci in želeli bi, da ne bi bilo nobenega izmed nas, ki ne bi tega delo poznal.

POLITIČKE BILJEŠKE

SMRT MARŠALA ITALA BALBA

Dne 30. junija je italijansko vrhovno poveljstvo izdalo nasljednje izrečno poročilo:
»Med nekim letalskim poletom pri Tobruku se je zrušilo v plamenu na tla letalo, ki ga je vodil guverner Libije maršal Italo Balbo. Maršal Italo Balbo je bil z vsemi člani posadke, ki so bili na letalu, takoj mrtvi. Zastave italijanske oružja se klanjalo pred smrtnimi ostanki u čast Italo Balbu, prostovolju u svetovni vojni, članu fašističnega kvadrumvirata, junaku poletov nad Oceanom in guverneru Libije, ki je padel na polju časti.

Obenem z maršalom Balbom je bilo ubitih še 9 oseb, med njimi major pilot, kapetan, mehanik, radiotelegrafist i nekateri potniki, ki so potovali v službenih poslih u Tobruk, in sicer generali konzul u Tripolisu Caretti, pehotni major Brunelli, topniški kapitan Guibeli, ravnatelj lista »Corriere Padano« i zrakoplovni poročnik Florio Cino, maršalov zet. Smrt znamenitega letalca, ki je bil u Italiji zelo popularen, je napravila zelo globok in boleč vtis.

NJEMAČKI PUBLICIST O BUDUĆNOSTI EVROPE

U njemačkom poslanstvu u Beogradu održao je prošlih dana njemački publicist Gieselher Wirsing glavni urednik »Münchener Neueste Nachrichten« predavanje o budućnosti Evrope. Predavač nije pristustvovao veliki broj najistaknutijih ličnosti beogradske političke i društvenog života, na čelu s ministrom vanjskih poslova Cincar-Markovićem. Govoreći o budućoj evropskoj zajednici — u koju će se, po mišljenju predavača morati uklopiti i Francuska — on je među ostalim s obzirom na evropski jugoslavicki naglasio, da je Njemačka uvijek izjavljivala, da je njezina namjera, da se na jugoslaviku Evrope sačuva mir i plodna ekonomska suradnja s

tim državama, a Duce je u svom govoru prilikom ulaska u Italiju u rat također prihvatio te principe. U evropskim narodima leži jedina ogromna snaga koja se uvijek preporodila i baš je Jugoslavija jedan primjer koliko neiskorišćene snage leži u zdravom seljačkom narodu. Cilj je te buduće evropske zajednice naroda da te snage razvija i tako stvori harmoničnu suradnju. Što se tiče Jugoslavije, predavač je naglasio da je Njemačka uvijek gledala na Jugoslaviju prijateljskim okom i osjećajem i da se svako što dođe u Njemačku može uvjeriti koliko simpatija Jugoslavija uživa tamo.

Rimski dopisnik »Neue Zürcher Zeitung« javlja da je Balbo araber bio pogodjen s nekoliko hitaca iz strojnih pušaka.

Prilikom svog posjeta Italiji, naglasio je Cvetković, on je imao prilike da se živo uvjerti u uspjeh velikih reformi na socijalnom polju, a naročito u pitanju radničkog zakonodavstva.

Pratsjednik jugoslavenske vlade naročito je naglasio da on u suradnji Jugoslavije sa njenim velikim susjedom Italijom vidi jedan od najjačih stupova sretno budućnosti naroda u ovome dijelu Evrope. Ta suradnja, prema mišljenju predsjednika Cvetkovića, bit će od opće koristi i na polju socijalne politike.

TALIJANSKO-FRANCUSKI ODNOSI NAKON PRIMIRJA

DNE javlja iz Rima: »Giornale d'Italia« piše o pokušajima stranih listova da govore o slozi Italije i Francuske. List ističe da Francuska od početka svoje nacionalne historije nije bila ništa manje neprijateljska prema Italiji nego što je bila i prema Njemačkoj. Francuska će prilikom novog uređenja Evrope dobiti mir, koji je zaslužila. Reha-

bilijacija u posljednjoj minuti je bespredmetna. Talijanski narod zaključuje list, nikada nije volio Francusku, koja je prema Italiji uvijek pokazivala samo neriprateljstvo i ofenzivni duh. Nije tažno, zašto bi baš sada talijanski narod trebao promijeniti svoje namjere i zašto bi trebao voliti Francusku.

Smjernice novoga ministra prosvjete dra Korošca

Novi ministar prosvjete dr. Anton Korošec dao je nakon preuzimanja svog resorosa od bivšega ministra prosvjete Maksimovića izjavu predstavnicima mačarske nacije u kojoj je iznio smjernice, kojima će se rukovoditi na svom novom položaju. Dr. Korošec je među ostalim rekao:
»Preuzimanje ministarstvo prosvjete u ozbiljnim vremenima. Naša zemlja je, istina, pošteđena od ratnih strahota, ali do nje ipak dopiru valovi borbe, u kojoj se rješava sudbina svijeta. U njoj su danas sve kulturne i moralne vrijednosti covječanstva, pa čak i najviša dobra ljudska: vjera, porodica, otadžbina. Zato moramo biti spremni da odolimo svim eventualnostima, koje mogu nastupiti u vrijeme dorodajja.
Prosvjeta je temelj zdrave državne

politike. Prosvjetitelj narod ide sigurno putevima budućnosti. Moramo na stajati da nam narod čemo najbolju prosvjete, koja će odgovarati sadašnjim prilikama u svijetu i u skladu s potrebama današnjeg društvenog poretka i napretka. Odstranjajući spremnim pedagoškim metodama sve štetne utjecaje vidljivih i nevidljivih sila, treba da u prosvjeti dođu do izražaja samo pozitivne norme sadašnjih kulturnih stremljenja.

Na omladini — rekao je dalje dr. Korošec — leži budućnost države i naroda. Sva naša težnja mora biti obraćena na njezin odgoj i uzgoj. Nacionalni odgoj i moralni uzgoj omladine, to su osnovne smjernice naše prosvjetne politike.

Ernest Radetić:

KAD JE ZORA PUCALA..

(Nastavak)

Dohvatiše prteni »starači« koji je visio kraj kablja čavli, obrisaše se i požurili se k ognjistu, gdje im je majka već pripremila svakom posebice tanjur palente, da se ne i jedući iz istog tanjura posvadih. Dogodio se naime već jednom da su jedan drugoga boreći se o zadnji »črečak« slanine, vilicom uboli, pa je bilo grдне deranje i kuknjave.

Brzo su svi pojehi. Uza sav prividni mir ipak je sve obuzimala neka uzrujanost.

I Jakova, koji je po stoji put vršljao po »haujićku« i Zvanu, koja je htjela da bude jaka i zadržati neki mir u ovom po njeno dijete odsudnom času, i Jovakina, koji je vozio maloga školana u velike škole, odakle bogzna kada i kakav će da se vrati, i ono dvoje druge braće, starijega Nina i mlađeg Milana, koji osjećahu da se nešto neobično zbiva, da ih ostavlja brat i odazi nekud daleko odakle se neće tako skoro vratiti. Zvana je teško gurala zalagaje. Bila je svijesna da se šaljući dijete u škole odvažila na velik korak.

Tri su godine minule što je izgubila muža i ostala udovica sa ova tri slašna pileta Bog sam zna, kako će se to završiti. Trošak je to, i mnogi su je na to upozoravali. Komad po komad morat će otkidati od kmeštine, dok ga iškola.

A ima li ona pravo na to? Smije li ona drugi dvojici da otkida i dokuzima, a sve za ovog jednog? Za koliko će zalagaja i ona i druga ova dvojica biti prikraćeni, da bi ovaj jedini mogao bolje živjeti?

A opet ne bi li počinila grijeh, kad mu ne bi pristupila da on bude sretan, da bude gospodin, da bude jednom od bogata i na čast i njoj i cijelom rodu i narodu.

Dugo se je borila s tim mislima, već joj nekoliko mjeseci ne da ta misao mira, mori je i danju i noću.

No sada je sve gotovo. Ne može se više natrag. Tu je Jovakin, koji čeka s vozicom i magarcima, tu je baujić s odjelom, tu su joj u njeđrima šuštave desetae, koje je dugo spremala. Ne, ne može se više natrag.

Bog neka joj blagoslovi taj korak i nek sve podje sretno.

»Ručenje« je bilo završeno. Tečna palenta, dobro začinjena slaninom, ubrzo se svima odskliznula niz grlo. Zvana je još otišla u predsojblje digla »lebartur«, mala jedva zamjetljiva vratešca na podu, i spustila se niz stepenice u košobu da natoci barlu vina za na put.

Jovakin je uzeo pod ruku Jakovljević koveđe i odnio ga na kola, a Jakov za njim u stopu. Uškoro za njima evo i Zvane. U ruci joj barila i bisage. Preko ramena prebacila je vunenu plaštenkuc. Drugo dvoje djece šutke se došljalo do vrata i gledalo u njih nekad začuđeno, kao da ne shvaćaju, što se to

Izjava pretsjednika vlade dopisnicima talijanskih listova

Naši listovi premijeli su ovu vijest agencije Stefani:

Talijanski listovi objavljuju — veli Stefani — na istaknutim mjestima izjavu, koju je predsjednik Jugoslavenske vlade Dražica Cvetković dao beogradskim predstavnicima talijanskih štampa.

U svojoj izjavi predsjednik Jugoslavenske vlade naglasio je prije svega želju da se postojeci prijateljski odnosi izmedju kraljevine Italije i Jugoslavije i kraljevine Italije što više ojačaju i prodube.

Poslije toga predsjednik Cvetković istakao je da se pri riešavanju radničkih i drugih socijalnih pitanja talijanski korporativni sistem mora uzeti u obzir, pošto je on dao odlične rezultate. Predsjednik Cvetković je dodao da će biti sretan ako uskoro bude mogao da u Jugoslaviji pozdravi predstavnike talijanskih radničkih organizacija, što bi imalo da bude u okviru jedne šire talijansko-jugoslavenske socijalne suradnje.

Prilikom svog posjeta Italiji, naglasio je Cvetković, on je imao prilike da se živo uvjerti u uspjeh velikih reformi na socijalnom polju, a naročito u pitanju radničkog zakonodavstva.

Predsjednik jugoslavenske vlade naročito je naglasio da on u suradnji Jugoslavije sa njenim velikim susjedom Italijom vidi jedan od najjačih stupova sretno budućnosti naroda u ovome dijelu Evrope. Ta suradnja, prema mišljenju predsjednika Cvetkovića, bit će od opće koristi i na polju socijalne politike.

Što se tiče položaja na Balkanskom poluostrvu, poslije zaposjedanja Besarabije, Cvetković je izjavio da je uvjeren da će mir na Balkanskom poluostrvu biti održan.

U pogledu jugoslavensko-madžarskih odnosa predsjednik J. Cvetković je naglasio da su odnosi izmedju Jugoslavije i Mađarske veoma dobri.

Na koncu predsjednik Jugoslavenske vlade je rekao:
»Eto, odnosi naši sa Bugarskom također su vrlo sradni. Ni u kojoj oblasti sa jugoslavenske strane ne postoji nikakav razlog ma za kakve nesuglasice, jer jugoslavenska vlada odlučno i postojano radi na tome da se sporovi izmedju balkanskim narodima rješavaju putem mirnih sporazuma.«

Uspostava diplomatskih odnosa izmedju Moskve i Jugoslavije

Unatrag nekoliko dana uspostavljeni su normalni diplomatski odnosi izmedju Sovjetske Rusije i Jugoslavije. Prvi jugoslavenski poslanik, šef zemljoradničke stranke dr. Milan Gavrilović, već je stigao u Moskvu, zajedno s ostalim članovima poslanstva, a u Beogradu se očekuje dolazak prvog sovjetskog poslanika Plotnikova.

Uspostava diplomatskih odnosa izmedju Jugoslavije i sovjetske Rusije dolazi kao posljedica novo nastale situacije u Evropi i sve veće uloge, koju sovjetska Unija poprima u evroskoj politici, napose pak u balkanskim odnosima. Ovaj važan politički događaj — zbljenje Jugoslavije i Rusije — izazvalo je veliku pažnju u evropskoj političkoj javnosti, a u Jugoslaviji smatra se openjeno kao faktor, koji doprinosi jačanju međunarodne pozicije Jugoslavije.

zapravo zbiva. Ta je li to istina, da Jakov odlazi? Da odlazi u svijet, da u drugi grad, odakle se više ne će vratiti medju njih? Ili ako se i vrati, da to više ne će biti onaj njihov brat Jakov, bos i pokrpanih hlaća, nego gospodin?

Sve je to bilo tako neobično, tako čudnovato, da nisu znali bi li se svemu smijati i bježakali. Bili su u tupo u magarce, u vozic, u mater, u Jakova, u sve.

Selo se je budilo. Vrata su se na kucama i dvorovima otvarala, ljudi su se po dvorištima i »baladurimac« umivali i usekavali, nebo se je sve jače rumenilo i jasnilo. Po dvorovima su mukali volovi, udarajući verigama o jaslje, nestrpljivo čekajući, da budu izvedeni na napajanje.

Jovakin je još jednom protresao vreće sijena, da bi lakše i na mekšem sjediš, našlo su se Zvana i Jakov uspjeli na vozic, sjeli na jednu vreću i duboko upali u meko sijeno.

Jovakin je prutom napravio nasred ceste pred magarcima znak križa.
— U ime Boga! reče, sjede i on na kola, ošine magarce i vozic krene škripanjući.
Sad istom kao da su djeca na vratima pramo shvaćila što se zbiva.
— Bog Jakove! protisnu oba skoro u isti mah, a oči im se ovlaže. Smrcajući brisali su rukavom košulje suze.
I Zvanu kao da je nešto u tom času stisnulo u grlu. I njoj su na oči udarile suze.
— Ne plaćite, dica, ne! Ja ću biti vred nazad. Još prvo noći. A vi ne hojite

Osobne vijesti

VJENCANJE

Oslijek — Naš zemljak g. dr. Martin Klunick, sudac okružnog suda u Osiijeku vjenčao se je dne 4. srpnja t. g. sa gđicom Ankom Mcener, učiteljicom u Osiijeku. Srdačno čestitamo!

DR. FUCIĆ OTVORIO U ZAGREBU ORDINACIJU

Zagreb — Nas zemljak i pazinski djak liječnik dr. Franjo Fucić, koji je dugo godina živio u Poljskoj, a koji se nakon poljske katastrofe, u februaru mjesecu vratio u Jugoslaviju, nastanio se u Zagrebu. te je u ovih dana otvorio i svoju ordinaciju na Kaptolu br. 17. I. — Ordinira od 9—11 i od 3—5 sati. (Tel. 67-50.)

PROMOCIJA

U Zagrebu je prošlih dana doktorirao na pravnom fakultetu Emil Jurković rodom iz Fuškulina, kod Poreča u Istri. Mladom istarskom doktoru naše čestitke.

NAŠI POKOJNIKI

Franje Batjelj

Dne 29. junija t. l. je u Ljubljani umrl po doljem bolehanju naš rojak Franje Batjelj, veseo i nam podjednako govorec s koleci ter lastnik znanoga podjetja »Tribuna« na Karlovski cesti u Ljubljani, ki ni znano samo po sve; Sloveniji, temveč tudi v drugih delih Jugoslavije. Pokojnik je bil podjetnik v pravem pomenu besede ker je s svojo vestransko podjetjostjo pridobil svoje velike imetje ter bi za njega veljal z vsopravico ameriški izraz »selfmade man«.

Pred polna let; je slavil 60 letnico svojega plomene življenja ter je do te prilike izdal tudi knjigo svojega življenja, kjer je opisal svoje muke in težave pa tudi uspeh ter načem kako je prišel do svojega imetja. V tej knjigi vidimo da je bilo njegovo delovanje vedno usmerjeno k uspehu in da pokojnik ni nikoli poznal miru in počitka tednjava ne nobenih predsojlov. Na njem navaja u knjigi, koliko važnih dogodkov u življenju je začel ali končati bas v r. tek itd. U življenju je korakal naprej vedno z nado, čeprav se na nitej po srečevale tudi mnoge težave ki bi morda mogla spravile u obnu. Težnja Batjelja u življenju je bila u razvoju kolearskega bratstva. Bil je 10 let načelnik Zruženja kovinarskih strok u Ljubljani. oborn k Krajevne odbora združenih obrtnih organizacij, odbornik Obrtnega društva, ustanovnik in prvi predsednik SK Primorska ustanovnik in predsednik kolearskega in motociklističnega društva Sava. predsednik Zveze kolearskih društev. član Sokola, ustanovni član društva »Soce-Matic« u Ljubljani itd. — Pokojnik časten spomin. preostalam naše iskreno sozljaje!

U FOND »ISTRE« BR. 27.

Eduard Fanjek din 54.—

ča od hiže, čuvajte je i ne puštajte negoda unutra.

A i Jakov će se forsi vratiti s namom. Moglo bi se zgodati da i ne pasa na »žamahn«. To gremo samo provati viditi.

I zaista u tom je času skoro poželjela da bi joj Jakov pao na prijamnom ispitu i da bi se večeras ponovno vratilo s njome kući.

Cesta je išla malo uzbrdo, pa su magarci vozili korakom.

Negdje kraj Bankovog puta srell su Barba Ivu i Barba Juru, koji su se također otputili na onu stranu. Svaki sa svojim bisagama na ramenu, s čvorastim stavom u ruci, koracali su dugim koracima, dimeći svaki iz svoje glinene lulice.

— Faljen Bog, Zvana! A kamo greš, kamo?

— Vazda budi faljeno njegovo sveto ime! A u Pazin sam se upravila.

— U Pazin? Ma ča za spravljje? čudio se Jure.

— Ej, študente, gre u velike škole. A, neka, neka, Bog neka ga blagoslovi — domneće Ivo.

— Čujan da se lipo vadi i da je bija prvi u školi. Poviđa je neki dan majesthar, je!

— Neka samo, neka! Neka bude samo brumran i naprid Da nan bude na diku. — Ja san mu tur reka da će deventati biskup, našali se Jovakin.

— Ušlišala te Majka Božja — obzljeno će Barba Jure i zastane da ponovno pripali lulu, koja mu se u razgovoru ugasila.

(Nastavit će se)